

Pacte Cap a un Poblenu amb un 22@ més inclusiu i sostenible

Novembre 2018

Ajuntament de
Barcelona

Pacte
Cap a un Poblenu
amb un 22@ més
inclusiu i sostenible

Novembre 2018

Preàmbul

1r

L'Ajuntament de Barcelona, els ens supramunicipals i les diverses entitats i agents socials, veïnals i econòmics del Districte de Sant Martí donem suport i signem el present pacte "*Cap a un Poblenou amb un 22@ més inclusiu i sostenible*" des de l'entesa de tractar-se del document de criteris i directrius sobre un conjunt de programes municipals i instruments tècnics que marquin el desenvolupament de les àrees 22@ cap a una cohesió dels barris del Poblenou i el Maresme des d'una transformació inclusiva i sostenible.

2n

Hi donem suport en tant que resultat d'un procés de revisió i reflexió endegat per l'Ajuntament de Barcelona els anys 2017 i 2018 sobre el desenvolupament de les zones del Poblenou incloses en el pla 22@ aprovat l'any 2000. Un camí que ha comptat amb el procés de participació ciutadana "*Repensem el 22@*", en què ha participat més d'un miler de persones, i amb tres grups de treball tècnic formats per representants de les universitats, del teixit empresarial del 22@, de l'associacionisme veïnal del Poblenou i de les diferents àrees municipals afectades.

3r

Signem aquest pacte des de l'entesa de tractar-se d'un consens programàtic davant dels reptes socials, econòmics i urbanístics del Poblenou i el 22@ després de 18 anys de l'aprovació del planejament actual. Un consens fruit de les vindicacions, i també renúncies, de les diferents entitats i agents del territori amb l'objectiu compartit de marcar el full de ruta a desenvolupar per l'Ajuntament de Barcelona que guïi la transformació futura del Poblenou, cercant un reequilibri que permeti complementar els diferents interessos socials, veïnals i econòmics.

4t

L'Ajuntament de Barcelona, per la seva part, serà sensible als plantejaments i necessitats derivats del pacte "*Cap a un Poblenou amb un 22@ més inclusiu i sostenible*", i es compromet a impulsar els mecanismes de revisió dels programes i instruments urbanístics que regulen actualment el 22@, tenint en compte la visió que es planteja en el pacte; a treballar per desenvolupar-los i executar-los de manera conjunta i coherent entre si; i a vetllar per una governança transparent i democràtica, que es materialitzi amb la posada en marxa de la Comissió Ampliada del 22@ i de l'organisme públic de gestió previstos en el pacte, per facilitar la validació de les definicions de cadascun dels projectes executius finals dels diferents programes i instruments que es desenvolupin.

Signants

Ajuntament de Barcelona

Associació d'Empreses i Institucions 22@Network

Consorti del Besòs

Fundació bTec-Campus Diagonal Besòs

Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Pla Estratègic Metropolità de Barcelona

Poblenou Urban District

Taula Eix Pere IV

Universitat de Barcelona

Universitat Politècnica de Catalunya

Universitat Pompeu Fabra

Introducció

El Poblenou ha estat, sense cap mena de dubte, el territori de Barcelona que més s'ha transformat els darrers 35 anys. La construcció de la Vila Olímpica i el conjunt del front marítim, l'obertura de la Diagonal, la remodelació de la plaça de les Glòries i la transformació del teixit industrial, en bona mesura mitjançant el projecte 22@, han canviat i estan canviant la fesomia del Poblenou, així com les seves característiques socioeconòmiques.

El pla 22@, que es va aprovar l'any 2000, va establir les directrius per a la transformació de 200 hectàrees de sòl industrial. Aquest emblemàtic projecte ha comportat aspectes positius, com ara el posicionament de Barcelona en termes d'innovació i atracció d'empreses; l'obtenció de nou sòl per a equipaments i zones verdes; la construcció de nou habitatge públic; i també la reurbanització d'espais i carrers. Per altra banda, el pla no ha estat suficient per redreçar mancances que s'han produït al Poblenou en relació al model urbà i la vida quotidiana del veïnat, com ara el tancament de petit comerç i tallers; l'abandonament de naus; i també la proliferació de grans extensions de solars durant llargs períodes de temps generant situacions d'aïllament i exclusió. Alhora, l'ús hoteler ha tingut una excessiva presència que l'ha desequilibrat en relació a la resta d'usos.

A la important transformació física i socioeconòmica del Poblenou cal afegir que ha estat un dels espais de la ciutat on s'han notat amb intensitat fenòmens més generals que han tingut i tenen lloc a Barcelona, com ara els efectes del turisme o la problemàtica vinculada a l'accés a l'habitatge, amb conseqüències tals com la gentrificació o una certa tendència al monocultiu d'activitats a determinats llocs.

Les tensions entre els diferents interessos presents a aquest territori, així com la diversitat en l'estat de desenvolupament del 22@, van motivar l'Ajuntament de Barcelona a iniciar una reflexió participada pel conjunt d'actors implicats. S'han articulats diversos espais i processos de participació i treball amb l'objectiu d'identificar un full de ruta compartit que pugui guiar la transformació futura del Poblenou, cercant un reequilibri que permeti complementar els interessos dels diferents agents socials, veïnals i econòmics.

El present document recull, sintetitza i ordena el conjunt d'actuacions identificades en els diferents processos de treball, debat i participació, que han estat consensuades amb els diferents actors, amb l'objectiu de dibuixar un full de ruta per tal d'aconseguir que les àrees 22@ cohesionin els barris del Poblenou i el Maresme des d'una transformació inclusiva i sostenible.

Instrumentes i programes municipals per a l'aplicació dels resultats del procés participatiu "Repensem el 22@" i els treballs de la Comissió Ampliada del 22@

Habitatge i model urbà de barri

8

1. Modificació del Pla General Metropolità (PGM) a Provençals del Poblenou i el Maresme (Zona 22@ Nord)
2. Modificació del Pla General Metropolità (PGM) al Bogatell, Trullàs i la Plata del Poblenou
3. Posicionament de l'Ajuntament de Barcelona com a propietari

Economia de la innovació i social i solidària de proximitat

12

4. Programa d'innovació en habitatge i mobilitat sostenible
5. Revisió del pla d'usos del Districte de Sant Martí
6. Modificació de la Normativa d'activitats per a espais industrials no transformats
7. Impuls dels programes d'activació, bonificació i sanció d'espais en desús; de patrimoni ciutadà en la cessió d'espais municipals; i d'impuls de l'economia cooperativa, social i solidària al Poblenou
8. Segell de qualitat empresarial

Patrimoni i equipaments socials i culturals

16

9. Revisió del Pla Especial del Patrimoni Industrial del Poblenou
10. Projecte "Redefinició de Can Ricart i el Parc Central del Poblenou"
11. Projecte "Pere IV. L'eix del patrimoni, la cultura i la creativitat"
12. Programa de transformació i gestió d'edificis industrials consolidats
13. Programa d'ajuts a la rehabilitació del patrimoni industrial
14. Programa de memòria històrica del Poblenou
15. Guia de criteris d'ordenació urbanístics i arquitectònics al Poblenou

Ecologia i sostenibilitat

26

16. Nou Pla Especial d'Infraestructures (PEI)
17. Projecte "Cristòbal de Moura. El carrer verd"

Governança i Participació

30

18. Consolidació de l'òrgan de governança i coordinació
19. Implementació d'una oficina tècnica i de gestió pública

Habitatge i model urbà de barri

El Poblenou i l'àmbit del 22@ s'han caracteritzat tradicionalment pel caràcter subsidiari de l'habitatge respecte als elements productius. El plantejament del pla aprovat l'any 2000 s'entén sobretot des de la concepció d'un projecte de ciutat. No obstant, els districtes econòmics on es potencia l'atracció de noves empreses vinculades a la nova economia necessiten d'espais on s'hi treballi i també s'hi pugui viure. Els vells models de parc tecnològic perifèric o monofuncional han donat pas als districtes innovadors urbans. No obstant, el plantejament del 22@ (90% d'activitat econòmica i 10% d'habitatge), juntament amb la magnitud dels fragments (120 hectàrees al sud de la Diagonal i 80 hectàrees al nord), provoquen seriosos dubtes quant a la idoneïtat del model urbà plantejat inicialment.

Una de les reflexions més reiterades ha estat la necessitat d'abaixar la mirada a escala de barri, de la mateixa manera que s'ha reclamat apujar la mirada a escala metropolitana. La transformació del 22@ ha de ser capaç d'articular i cohesionar els barris del Poblenou i el Maresme. La visió de conjunt ha de permetre d'identificar els elements que estructurin tant la zona 22@ com el Poblenou i també la resta de la ciutat.

La mixtura d'usos ha de poder generar episodis urbans de certa continuïtat i que acullin vida urbana les 24 hores del dia. En aquest sentit, el paper de l'habitatge és clau, i ha estat àmpliament acceptat que cal incrementar-lo en relació al previst pel pla de l'any 2000, afavorint l'accés a l'habitatge a un barri especialment colpejat per l'increment de preus i la gentrificació.

Les diferències en el grau de desenvolupament dels àmbits 22@ i la diversitat d'estructures parcel·làries en la propietat, així com la major presència d'habitatge preexistent a les diferents zones, fan que les possibilitats i l'estratègia per introduir aquest nou habitatge no siguin idèntiques a tot l'àmbit 22@.

1

Modificació del Pla General Metropolità (PGM) a Provençals del Poblenou i el Maresme (Zona 22@ Nord)

La modificació que es proposa del PGM a aquesta zona té l'objectiu d'establir un model urbà mixt més equilibrat entre els usos productius i d'habitatge. El pla ha de preveure augmentar la reserva del 10% del nou sostre per a habitatge fins a una xifra que en permeti una implantació adequada i suficient per generar teixit social continu, considerant la provisió legal de sòl per a estàndards urbanístics (zones verdes i equipaments) i l'adequació (i no sobredimensió) de les alçades resultants als diferents contextos urbans. El pla ha de regular el mecanisme de gestió per tal de promoure la implantació de l'ús residencial en aquelles posicions urbanes on sigui més efectiu (eventualment eixos com Pere IV o Cristòbal de Moura, o altres punts significatius). Aquesta xifra es podria situar a l'entorn del 30%.

Tot l'increment d'habitatge serà de protecció pública i es fomentarà especialment el lloguer. El planejament determinarà les diferents modalitats per tal de garantir la viabilitat econòmica de la transformació, tot augmentant lleugerament el sostre edificable si el model d'ordenació ho permet.

Els habitatges de protecció pública que es promoguin sobre sòls obtinguts per cessió es destinaran principalment al lloguer, però podran admetre fórmules que permetin la participació d'altres tipus d'operadors sense ànim de lucre, com poden ser les cooperatives d'habitatge, però mantenint la titularitat pública del sòl.

El pla ha d'establir consideracions específiques respecte als usos, tot actualitzant el llistat d'activitats @.

2

Modificació del Pla General Metropolità (PGM) al Bogatell, Trullàs i la Plata del Poblenou

La modificació que es proposa del PGM a aquesta zona té l'objectiu d'impulsar un pla urbanístic que la desafecti del 22@ i reconegui el valor del conjunt dels teixits tradicionals del Poblenou, conservant i reconduint la seva situació urbanística actual, tot permetent-ne la introducció d'usos coherents i respectuosos amb les característiques morfològiques. L'actual pla urbanístic va qualificar com a 22@ i, per tant, com a sòls potencialment transformables conjunts formats per estructures parcel·làries de petit gra, amb abundant presència d'habitatge de tipus tradicional. Per les seves característiques físiques, aquestes edificacions no són idònies per desenvolupar usos productius 22@ i, alhora, pertanyen en molts casos a illes amb una estructura de la propietat molt fragmentada que fa molt difícil la transformació efectiva que proposa el pla. Són conjunts urbans que es troben en una situació de paràlisi "de facto", ja que no poden desenvolupar usos industrials ni poden encarar-ne una transformació.

Més enllà d'aquesta dificultat tècnica, aquests conjunts edificats representen els teixits tradicionals del Poblenou (per exemple, el barri de la Plata i Trullàs) i en caracteritzen el paisatge antic. El pla ha de consolidar i preservar aquesta estructura de passatges, cases baixes i antigues i promoure possibilitats d'ús en naus, locals o cases-taller. El pla ha d'establir criteris urbanístics i d'usos que permetin la conservació d'un model de ciutat amb habitatge assequible, comerç i activitat econòmica productiva a escala de barri, així com planificar la dotació d'equipaments de proximitat necessària per cobrir la futura població.

Les illes que no tinguin les característiques de teixit tradicional seran objecte d'una anàlisi i un tractament específics, seguint els criteris i el model que marca aquest document.

3

Posicionament de l'Ajuntament de Barcelona com a propietari

Convé posicionar l'Ajuntament de Barcelona com a propietari dins l'àmbit amb l'objectiu de poder desenvolupar una política pròpia pública més orientada a la consecució dels objectius generals definits. Cal garantir aquest posicionament a partir de l'elaboració d'un programa estratègic de compra pública de sòl i actius.

La construcció del nou habitatge ha de formar part del programa estratègic de l'Ajuntament de Barcelona, i comptar amb el màxim d'actors possible (cooperatives, promotors públics i privats) que, alhora, desenvolupin tipologies que afavoreixin la mixtura social.

Economia de la innovació i social i solidària de proximitat

El Poblenou i l'àrea del 22@ han experimentat al llarg dels darrers anys, i en paral·lel al procés de desenvolupament urbanístic, un important augment de l'activitat econòmica, que s'ha traduït tant en un increment del nombre d'empreses com de treballadors i treballadores, en certs casos, de gran valor afegit. No obstant, aquesta dinàmica, juntament amb altres més generals a escala de ciutat, ha suposat un afebliment i certes dificultats per a les estructures productives i econòmiques més tradicionals del Poblenou. Algunes de les conseqüències han estat la pèrdua de certes activitats i la marxa d'empreses que no han pogut competir amb els preus dels locals de les noves activitats. Són activitats que no només enriqueixen l'ecosistema productiu del territori, sinó que tenen un fort vincle d'arrelament i de reforç de les estructures socials.

Així, de la mateixa manera que és important mantenir i captar noves oportunitats empresarials innovadores i d'alt valor afegit, ho és mantenir i crear noves oportunitats empresarials per a determinades activitats comercials de proximitat i negocis ja existents o nous, vinculats per exemple a l'economia social i solidària. Cal mantenir i reforçar el suport i l'acompanyament a emprenedors i emprenedores, tant en aspectes administratius com de creació de nous mercats, com ara l'impuls de la compra pública innovadora.

Alguns elements clau per poder aconseguir aquest objectiu passen per l'activació de nous espais per a l'economia, que destensin els preus que en aquests moments es donen en bona part a l'eix central del Poblenou i la zona més desenvolupada del 22@. En canvi, altres zones menys desenvolupades, com ara la zona de Provençals i el Maresme, esdevenen espais idonis on poder acollir activitats que no puguin pagar els preus de les zones més cares. Alhora, el Poblenou i l'àrea del 22@ compten amb nombrosos solars, espais i locals buits que, convenientment dinamitzats, poden igualment servir per a aquest objectiu.

D'altra banda, cada cop més el món esdevé urbà i els reptes que plantegen les ciutats requereixen de solucions innovadores. La innovació més completa es produeix quan hi ha una determinada concentració de talent, creativitat, empenedoria empresarial, activitat cultural, recerca, experimentació i l'impuls de l'administració. Els equipaments 7@ han jugat un paper clau en l'impuls de la transferència de coneixement entre la universitat i la recerca, el teixit empresarial i l'administració i cal que en el futur ho facin encara més, tot promovent conjuntament projectes innovadors i de valor afegit.

El 22@ és l'espai de Barcelona que concentra i promou la innovació des dels seu orígens. És, per tant, la punta de llança des d'on Barcelona contribueix als reptes globals que tenen les ciutats. Aquesta qualitat excepcional és un actiu que cal mantenir i, fins i tot, augmentar. El 22@ esdevé l'àmbit adequat per experimentar noves solucions urbanes, generant activitat econòmica d'alt valor afegit i, alhora, millorant la qualitat de vida del veïnat, sempre que tingui present la condició de protegir, respectar i integrar-se en el teixit social actual.

4

Programa d'innovació en habitatge i mobilitat sostenible

Concretament, el 22@, i en especial el potencial de sòl que manca per desenvolupar a la zona nord, esdevé un àmbit idoni per impulsar programes d'innovació en diverses matèries estratègiques, com ara l'habitatge o la mobilitat. El desplegament de programes i experiències ha de permetre, a més, innovar en la política pública d'habitatge, amb solucions que responguin a les noves maneres de viure, i molt especialment a fer de l'habitatge un element accessible i sostenible a la ciutat.

Impulsar un programa d'innovació en mobilitat sostenible. La sistematicitat de la malla Cerdà, juntament amb la possibilitat d'execució encara d'una bona part dels carrers del 22@, fan que aquest àmbit pugui desenvolupar un model de mobilitat sostenible innovador.

Impulsar un programa d'innovació en habitatge. Les noves maneres de viure, els nous materials i les noves tecnologies formen part d'un programa d'innovació que pot trobar en el 22@, i especialment a la zona nord, un espai d'experimentació respectuós amb el teixit social existent.

5

Revisió del pla d'usos del Districte de Sant Martí

Revisar el pla d'usos del Districte de Sant Martí, comptant amb un procés de participació veïnal obert, per tal de promoure un correcte equilibri entre les diverses activitats econòmiques, i especialment incentivar les de tipus social i cultural, tant en el seu vessant productiu com d'esdeveniments. En combinació amb les modificacions del PGM i el programa de rehabilitació del patrimoni industrial, cal promoure activitats d'interès especial (cultural, *maker*, cooperativa i/o solidària) a fàbriques i naus.

La riquesa d'activitats i usos al territori és un valor a mantenir i potenciar. Els plans d'usos són els instruments que permeten regular la intensitat d'implantació de determinats usos a un territori. L'actual pla d'usos del Districte Sant Martí ha d'esdevenir un instrument alineat amb la resta d'objectius identificats amb aquesta transformació del 22@. Les activitats de tipus cultural i certs tipus d'esdeveniments que requereixen condicions particulars s'han de poder promocionar i dur a terme. Igualment, i a més a més del que ja determina el Pla Especial Urbanístic d'Allotjaments Turístics (PEUAT), els futurs planejaments exclouran, dins del ventall d'usos que regulin per al 22@, l'hoteler, així com el de benzineres per a noves implantacions.

6

Modificació de la normativa d'activitats per a espais industrials no transformats

Modificar la normativa per tal que els espais industrials no transformats puguin acollir activitats no manufactureres en determinades condicions, tenint en consideració les modificacions del PGM, la revisió del pla d'usos i l'impuls del programa de rehabilitació del patrimoni industrial.

Una de les problemàtiques més freqüents és la relacionada amb la implantació d'activitats productives a naus industrials i espais que encara no s'han transformat o que es troben a parcel·les en procés de transformació, que no són estrictament indústria manufacturera, però que poden funcionar i allargar la vida útil de certs edificis. Aquestes activitats no es poden implantar perquè la normativa actual no ho permet.

7

Impuls dels programes d'activació, bonificació i sanció d'espais en desús; de patrimoni ciutadà en la cessió d'espais municipals; i d'impuls de l'economia cooperativa, social i solidària al Poblenou

Des de les diferents àrees de l'Ajuntament de Barcelona s'estan impulsant diversos programes vinculats a l'activació d'espais en desús, tant públics com privats, que incentivin activitats econòmiques, socials i culturals, tant transitòries com definitives. La definició i gestió dels diversos projectes territorials de les zones 22@ del Poblenou haurà de preveure en la seva concreció l'impuls dels programes municipals d'activació de solars en desús (bonificacions al lloguer-cessió, sancions), de cessió d'espais municipals (patrimoni ciutadà: solars i locals, baixos de protecció oficial) o els diferents programes d'impuls de l'economia cooperativa, social i solidària (bonificacions de lloguer, subvencions).

8

Segell de qualitat empresarial

Crear un segell de qualitat empresarial a l'àmbit 22@. Aquest segell té com a objectiu prestigiar les empreses que impulsin aspectes com ara la responsabilitat social corporativa (RSC), l'economia circular, l'*open source*, criteris de sostenibilitat mediambiental o el balanç social de l'economia solidària.

El 22@ s'ha caracteritzat per l'impuls de la qualitat empresarial, on s'hi han implicat tant l'administració com les diferents entitats i associacions que hi operen. La cerca de l'excel·lència empresarial està molt vinculada a aspectes com el foment de la innovació i els valors de responsabilitat, incloent-hi el vessant social i mediambiental. Totes aquestes qüestions formen part ja d'una manera d'entendre l'activitat econòmica al 22@ i són aspectes que cal reforçar.

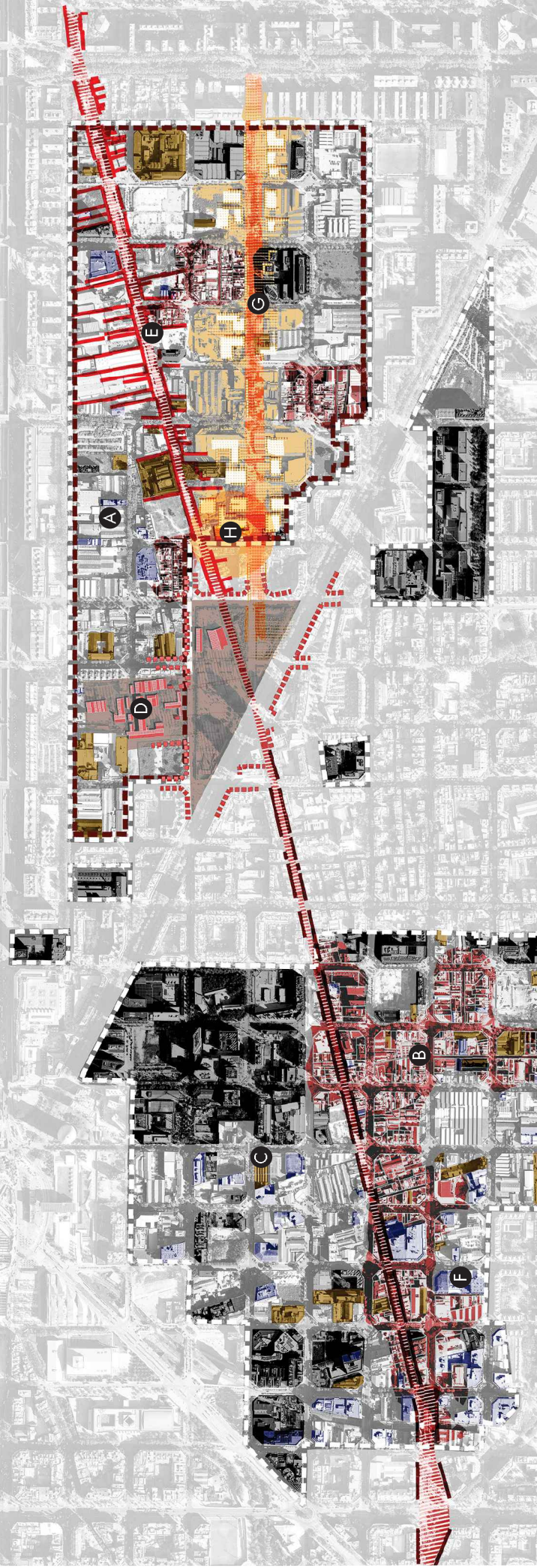

Patrimoni i equipaments socials i culturals

Els equipaments socials i culturals són elements centrals per dotar de vida els barris del Poblenou i juguen un paper fonamental en l'estructuració de les xarxes socials del territori. De la mateixa manera, el patrimoni fixa una bona part de la identitat del districte i caracteritza el paisatge urbà. Són tots elements cabdals que cal integrar correctament en el procés de transformació del territori, per evitar-ne la banalització i la pèrdua de sentit del lloc.

A llarg dels darrers anys, s'ha anat incrementant la incorporació del patrimoni i dels equipaments socioculturals com a veritables xarxes estructurants de la memòria i de la identitat del Poblenou. La protecció dels elements físics és fonamental, però també ho és l'establiment de mecanismes que en facilitin la posada en valor, l'entrada en funcionament i, en definitiva, l'activació del seu rol urbà.

Mapa d'actuacions

A **B** **C** **D** **E** **F** **G** **H**

- Modificació del PGM a Provençals del Poblenou i el Marèsme
- Modificació del PGM al Bogatell, Trullàs i la Plata del Poblenou
- Revisió del Pla Especial del Patrimoni Industrial del Poblenou
- Projecte "Redefinició de Can Ricart i el Parc Central del Poblenou"
- Projecte "Pere IV. L'Eix del patrimoni, la cultura i la creativitat"
- Programa de transformació i gestió d'edificis industrials consolidats
- Projecte "Cristòbal de Moura. El carrer verd"
- Implementació d'una oficina tècnica i de gestió pública

- Ambit 22@ Nord
- Ambit 22@
- 22@ no transformat
- Fora àmbit
- Patrimoni Can Ricart Parc Central
- Pere IV
- Cristòbal de Moura Industrial consolidat
- Teixit tradicional

9

Revisió del Pla Especial del Patrimoni Industrial del Poblenou

Revisar el Pla Especial del Patrimoni Industrial del Poblenou, comptant amb un procés de participació veïnal obert, a la llum dels nous estudis tècnics que s'han anat fent i que incorporen nous elements i revisen el grau de protecció d'algunes peces incloses al catàleg. Les lectures actualitzades sobre el patrimoni identifiquen nous elements que cal anar incorporant al catàleg per enriquir-lo i garantir la correcta transmissió dels valors del passat a les generacions futures.

Aquesta revisió ha de preveure com a criteri la preservació del patrimoni històric industrial en la consideració del conjunt històric i paisatgístic del Poblenou, i no pas un catàleg de peces aïllades que puguin quedar descontextualitzades.

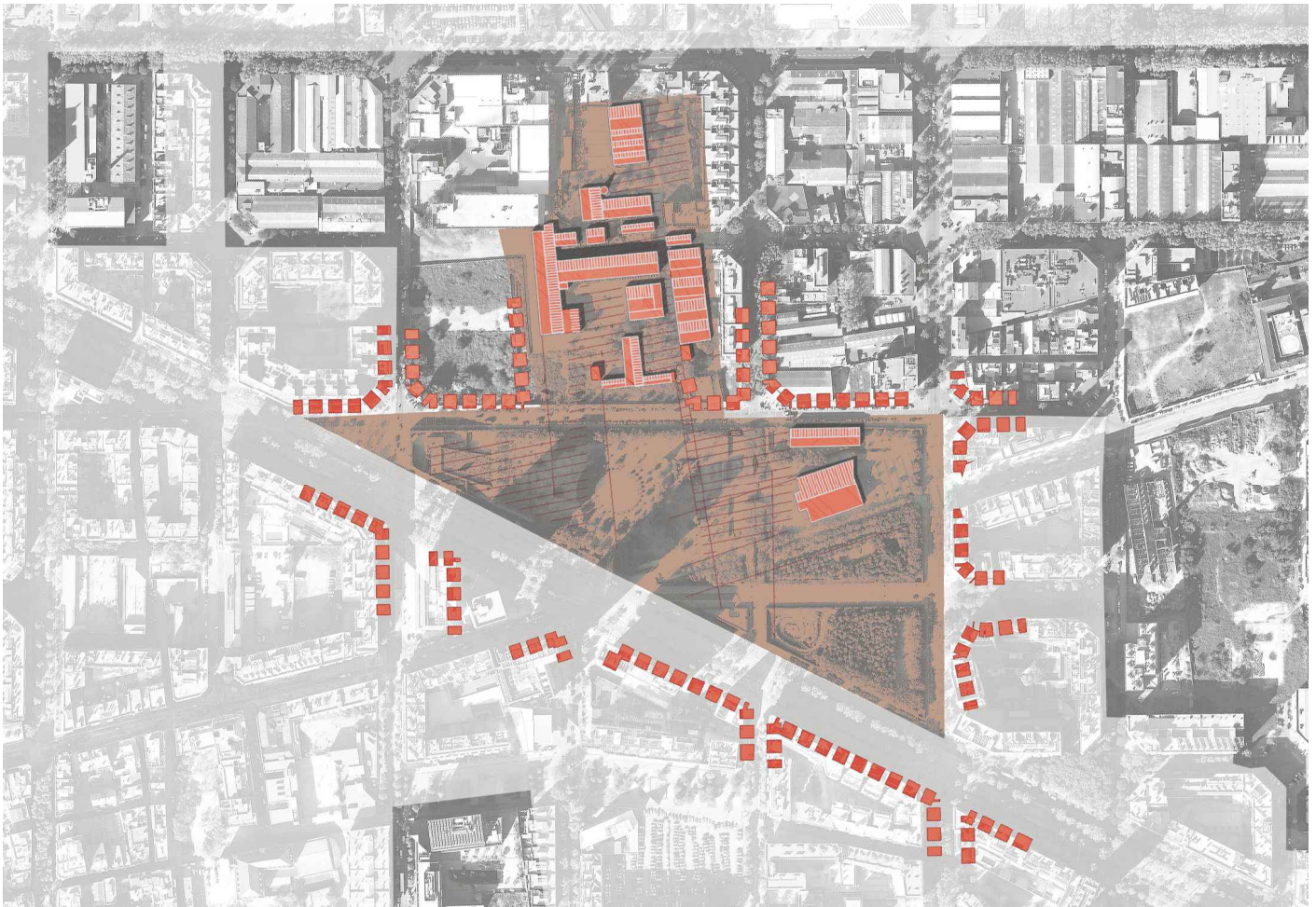
10

Projecte "Redefinició de Can Ricart i el Parc Central del Poblenou"

Redefinir el Parc Central del Poblenou per tal que, juntament amb l'actuació de Can Ricart, esdevinguin un punt central i de referència del Poblenou en general, i de l'àmbit 22@ en particular. L'actuació ha d'incorporar tant mesures per augmentar la permeabilitat d'aquest espai públic entre Can Ricart, el Parc i l'eix Pere IV com mesures per dinamitzar-lo. L'espai públic esdevé un element importantíssim a l'hora d'aconseguir el bon funcionament de la ciutat. Els espais públics presents a l'àmbit del 22@ sovint són residuals o no estan ben connectats amb l'entorn, com és el cas del Parc Central del Poblenou. És difícil trobar peces memorables que estructurin l'àmbit i li atorguin una identitat potent. En aquest sentit, es treballarà per reforçar la continuïtat del carrer Pere IV al seu pas pel Parc Central.

Coordinar la posada en marxa de nous equipaments significatius, com ara Can Ricart o la Escocesa. Concretament, el recinte municipal de Can Ricart esdevé un espai central per al Poblenou on ubicar-hi equipaments socials/culturals de ciutat en combinació amb equipaments de proximitat (p.e. espais d'economia solidària i/o circular, cultura o ampliació d'equipaments).

Tant la definició de les activitats de Can Ricart com l'adequació del Parc Central comptaran amb processos de participació veïnal oberts.

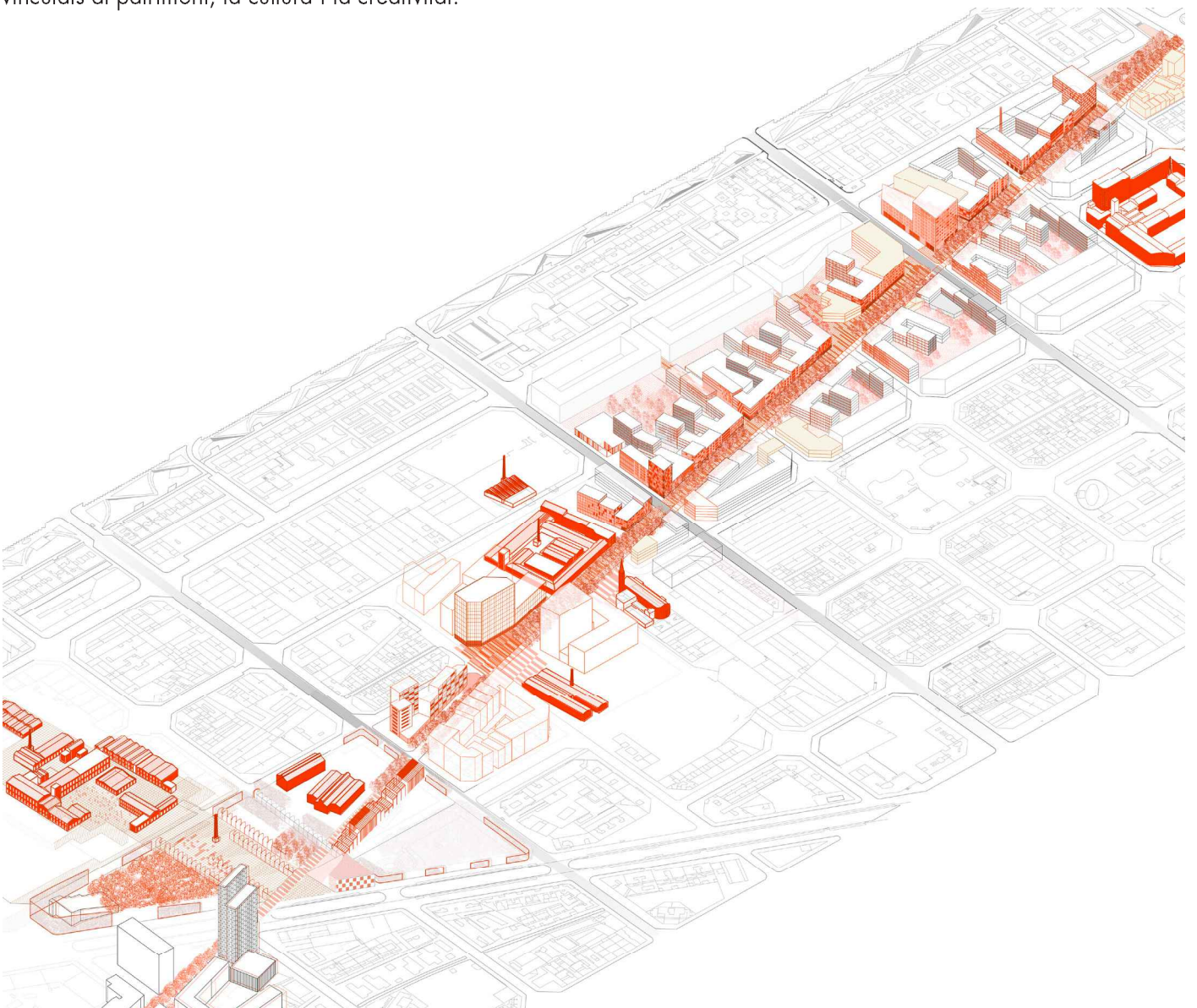

11

Projecte "Pere IV. L'eix del patrimoni, la cultura i la creativitat"

Aquesta antiga carretera de traçat anterior a la malla Cerdà té la potencialitat d'esdevenir un autèntic eix cívic vertebrador del Poblenou, des del carrer Marina fins a l'avinguda Prim i més enllà. La via s'està reurbanitzant per trams recuperant espai per a vianants i bicicletes en detriment de carrils per a vehicles rodats. Alhora, Pere IV presenta una alta concentració d'elements patrimonials, especialment en el seu tram nord (de Can Ricart a Ca l'Illa). Totes aquestes característiques es poden sumar amb d'altres, com una major presència d'habitatge per consolidar Pere IV com un eix estructurador del Poblenou, amb un gran potencial per desenvolupar usos i activitats vinculats al patrimoni, la cultura i la creativitat.

Per potenciar aquest eix urbà i garantir la continuïtat de la seva vorera sud és necessari consolidar la plaça davant de l'església del Sagrat Cor, un lloc amb identitat pròpia que forma part de la memòria física i social d'aquest carrer i que actualment està afectat com a sistema viari. De la mateixa manera, cal ampliar la mirada sobre el patrimoni edificat, amb l'exemple de la Escocesa com a destacat.

12

Programa de transformació i gestió d'edificis industrials consolidats

Impulsar un programa de transformació i gestió d'edificis industrials consolidats. Aquesta és una de les tipologies edificades més característiques del Poblenou: els edificis industrials en alçada. Aquestes peces tenen un tractament específic en l'actual pla urbanístic del 22@, que preveu la possibilitat que s'introdueixin els nous usos de forma independent a la transformació de l'illa on es troben. Alhora, presenten una casuística molt complexa, ja que a un mateix edifici, sobretot quan la propietat és horitzontal, coincideixen activitats i usos dispars amb necessitats de vegades molt diferents. Aquesta categoria tipològica, que alhora forma part indeslligable del paisatge del Poblenou, requereix d'una aproximació i una solució específiques, que respectin els objectius i criteris del present document.

13

Programa d'ajuts a la rehabilitació del patrimoni industrial

Impulsar un programa d'ajuts a la rehabilitació que incentivi la inversió privada sobre el patrimoni industrial del Poblenou. La catalogació d'un bé no és suficient per garantir-ne la preservació. Cal procurar-ne la rehabilitació efectiva i, en la mesura que sigui possible, la seva funció activa dins de la ciutat.

L'impuls d'aquest programa ha de preveure l'estudi previ de l'existència de fibrociment (amiant) instal·lat als edificis industrials a l'àmbit del 22@ com a mesura preventiva de salut pública. Cal impulsar el programa en combinació amb les modificacions del PGM, per tal de procurar la preservació efectiva del patrimoni industrial de naus a partir de llicències per a activitats econòmiques especials a fàbriques i naus industrials. Han de ser mesures que es puguin complementar amb la bonificació al lloguer condicionades al desenvolupament d'activitat econòmica solidària, cultural o *maker* (circular); o a la rehabilitació on la façana de la planta baixa sigui oberta i transparent al carrer.

14

Programa de memòria històrica del Poblenou

Impulsar un programa de memòria històrica del Poblenou que ajudi a difondre els valors del patrimoni i la identitat del lloc. Es considera que les profundes transformacions urbanístiques del Poblenou han anat fent desaparèixer de la memòria col·lectiva ubicacions històriques, esdeveniments, patrimoni o col·lectius rellevants en la història del barri. En aquest sentit, el programa haurà de visibilitzar i reconèixer socialment la memòria veïnal mitjançant tòtems explicatius i nomenclàtor (p.e. eix Pere IV, antigues fàbriques, xemeneies, estació de tren, passat agrícola, Can Girona, la Macosa, Ateneu Colon, barris de barraques, artistes, assentaments informals a "Ca l'Àfrica", barri de la Plata, etc.) i incorporant la perspectiva de gènere i el paper de les dones del Poblenou.

La identitat històrica del Poblenou és rica i complexa, i el nom del Poblenou s'ha de recuperar com a referent indissociable del projecte 22@. Al llarg dels anys s'han sobreposat diverses capes, molt condicionades pel rol de territori productiu d'aquesta part de Barcelona. Ho és igualment avui, amb el projecte del 22@, que se sobreposa a l'anterior polígon industrial, a la vegada sobreposat a les fàbriques anteriors. El topònim Poblenou és amb tota seguretat un element que caracteritza i identifica aquesta part de Barcelona, més enllà dels límits administratius dels diferents barris i del conjunt del districte de Sant Martí. 22@, però, forma ja part indissociable del nom del lloc. Cal trobar un equilibri que permeti el reconeixement de les toponímies originals sense renunciar a les noves, respectant el nom del Poblenou per al conjunt del barri i identificant el 22@ com la qualificació urbanística de l'antiga zona industrial del Poblenou.

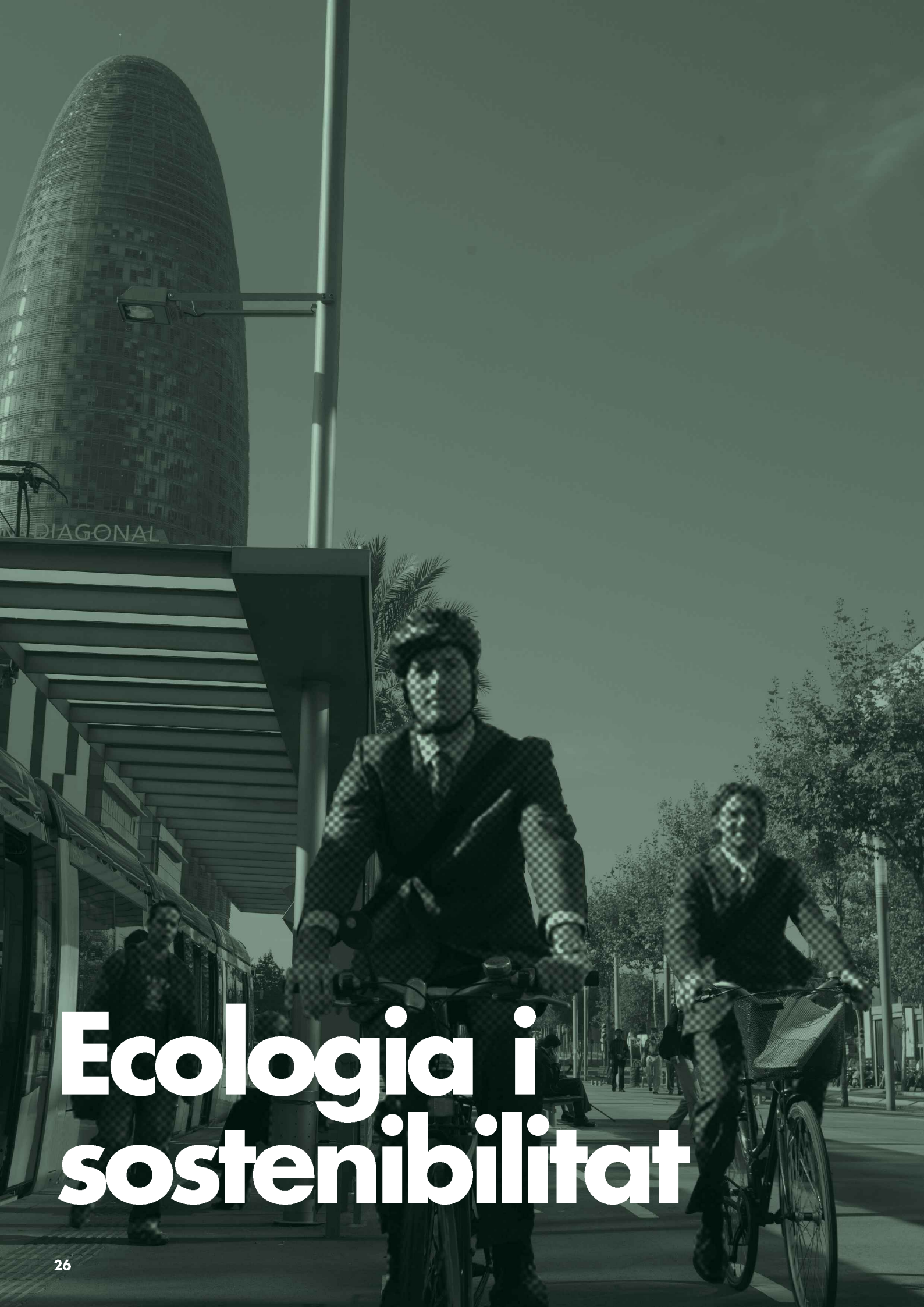
15

Guia de criteris d'ordenació urbanística i arquitectònics al Poblenou

Establir un conjunt de criteris d'ordenació de referència per als nous desenvolupaments urbanístics i arquitectònics que preservin la bona relació entre les noves edificacions i les preexistències del lloc. Cal l'establiment d'uns criteris que evitin que les noves edificacions desvirtuin la identitat de barri i patrimoni que l'envoltaran i que la ubicació dels edificis en alçada no generi impactes negatius i s'integrin en l'entorn on s'ubiquen.

En ocasions, les noves transformacions, sense afectar directament els béns catalogats, es concreten en nous edificis que entren en conflicte amb la preservació dels valors paisatgístics i arquitectònics del seu entorn. Malgrat que tots els plans urbanístics derivats i tots els nous edificis del 22@ són analitzats en diferents comissions, no sempre s'arriba a controlar un resultat prou respectuós. Així mateix, la manca de criteris més explícits genera igualment confusió en els equips redactors dels documents urbanístics i arquitectònics.

Ecologia i sostenibilitat

Els actuals criteris al voltant de la mobilitat i la sostenibilitat aprofundeixen en l'impacte i l'abast que han de tenir les actuacions urbanístiques corresponents. L'objectiu és garantir un espai públic accessible per a tothom, fomentar l'ús del transport públic i aconseguir un model urbà més sostenible i saludable en general. El desenvolupament del 22@ s'ha caracteritzat per haver acompanyat la transformació dels usos amb un potent desplegament d'infraestructures i serveis urbans. El pla ha suposat la reurbanització de carrers i, fins i tot, l'obertura d'alguns, amb elements innovadors, altament eficients i de gran racionalitat. Aquestes actuacions es van definir en el Pla Especial d'Infraestructures (PEI).

L'experiència acumulada ha permès identificar algunes problemàtiques que caldria solucionar, com ara l'afectació del nivell freàtic a les galeries de servei, les problemàtiques generades per la manca de continuïtat de les anelles d'infraestructures o dels aparcaments quan les promocions no s'executen conjuntament, la manca d'execució d'algunes infraestructures vinculades a propietats que ja han fet front a les despeses urbanístiques (central de residus de Ponent, urbanització i obertura de carrers) o la desactualització del mòdul econòmic que obliga actualment l'Ajuntament a cobrir part de la despesa de les urbanitzacions.

16

Nou Pla Especial d'Infraestructures (PEI)

Redactar un nou Pla Especial d'Infraestructures (PEI) que actualitzi l'actual. Cal implementar sistemes d'il·luminació més eficients, un millor disseny de voreres i potenciar i estendre la xarxa de producció centralitzada de fred i calor. La il·luminació insuficient prevista a l'actual PEI genera percepció d'inseguretat a les zones d'oficines i fàbriques, especialment en dones, joves i persones vulnerables. I l'estat de les voreres de la majoria de les zones no transformades 22@ està en degradació o és d'amplada insuficient, cosa que n'impedeix l'accessibilitat universal. Aquests dos elements requereixen actualitzar les condicions previstes al PEI per tal d'assegurar la resolució de les actuals problemàtiques veïnals.

Cal actualitzar els esquemes generals de mobilitat i jerarquització de vies d'acord amb les necessitats i criteris més actuals. És necessari potenciar els transports alternatius (bicicletes, vehicles elèctrics i compartits, eixos per a vianants, etc.). La reducció generalitzada del nombre de places d'aparcament evitarà problemes derivats de la construcció de soterranis, d'afectació del freàtic i d'abocament d'aigües bombejades a la xarxa de clavegueram.

Cal introduir més elements de transport públic, sobretot a les àrees menys dotades com pot ser la zona nord. La implantació de noves línies de transport públic és clau per impulsar el desenvolupament dels seus entorns. Complementàriament a la implantació de nous elements de transport públic, cal reforçar la xarxa de vies cíviques que poden connectar peces significatives del territori, com poden ser els edificis patrimonials, amb les estacions i parades de transport públic ja existents.

Els criteris generals d'urbanització han de prioritzar la major extensió de terra drenant, el millor funcionament del cicle de l'aigua i la major presència del verd urbà. També han aparegut al llarg del temps noves possibilitats lligades a la producció energètica sostenible i a l'autoconsum que cal incorporar.

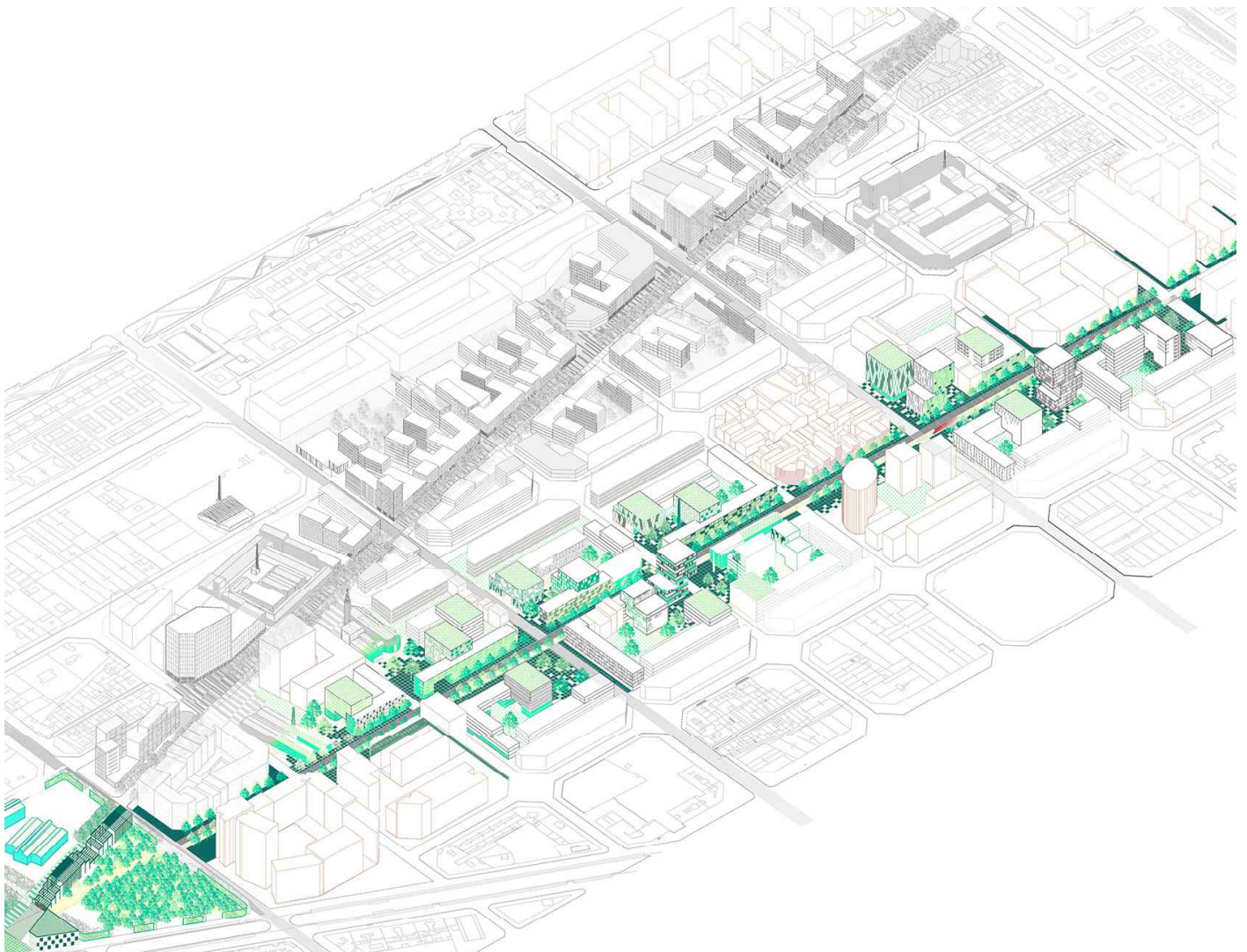

17

Projecte "Cristòbal de Moura. El carrer verd"

Aquesta via urbana, amb una afectació urbanística que la dotarà d'una amplada excepcional en el seu context, i que s'està urbanitzant amb una gran presència de verd urbà, esdevé un eix amb capacitat de connectar el Parc Central del Poblenou amb el barri del Besòs i del Maresme i més enllà fins al riu Besòs. Dotar els barris del Maresme i de Provençals del Poblenou, amb passat agrícola, de més verd i espais públics lliures és una demanda veïnal. El desenvolupament urbanístic del pla 22@ al voltant d'aquest eix ha estat molt minoritari, cosa que permet reformular una peça urbana mixta d'unes 20 hectàrees, amb presència de nou habitatge, activitat econòmica, espais públics verds i equipaments, que esdevingui innovadora i laboratori de ciutat inclusiva, sostenible i saludable.

En aquest sentit, cal preveure una reserva de sòl d'equipaments i zona verda per consolidar un node social de referència al voltant d'un futur mercat o equipament equivalent amb espai públic. La provisió de nou sòl per a equipaments ha de permetre la consolidació de noves peces que ajudin a consolidar el model de barri, complementari al model d'àmbit productiu. En determinats entorns caldrà fixar, a més, elements de referència col·lectiva que millorin la interacció social.

Governança i participació

Un dels principals reptes que plantegen els projectes complexos que incideixen tant en la transformació física d'un territori com en l'impacte econòmic i social a mitjà i llarg termini és el model de governança. La societat actual vol tenir una participació activa i contínua en els projectes que afecten la vida quotidiana de la ciutadania. Aquesta participació ha d'anar més enllà dels clàssics processos de tipus reglat, sovint associats als moments inicials dels projectes o a procediments establerts per llei.

El foment de la participació i la implicació en el desenvolupament dels projectes és la forma de garantir que el projecte es va ajustant a les necessitats canviants de la societat i també és la manera que la ciutadania té d'apropiar-se i fer-se partícip de la transformació del seu entorn. Un dels objectius que s'han identificat ha estat precisament el de consolidar un model de governança per al 22@ que inclogui el conjunt d'actors implicats en el projecte, que s'anomena quàdruple hèlix.

18

Consolidació de l'òrgan de governança i coordinació

Consolidar la Comissió Ampliada com a òrgan de governança de l'àmbit del 22@ al Poblenou i al Maresme. Aquesta Comissió estarà liderada per l'Ajuntament de Barcelona, gestionada per un organisme públic municipal, i composta per representants d'associacions i entitats veïnals, associacions i entitats empresarials, universitats i centres de recerca, així com dels diferents organismes i administracions del sector públic. Es programaran sessions obertes a tota la ciutadania.

19

Implementació d'una oficina tècnica i de gestió pública

Implementar una oficina tècnica de gestió pública que centralitzi tota la informació urbanística, econòmica i sociocultural amb l'objectiu d'esdevenir un punt d'informació especialitzat dels àmbits 22@. Aquesta oficina serà l'encarregada de coordinar els diferents projectes urbanístics, de desenvolupament econòmic i sociocultural, així com d'informació general del projecte. La complexitat de la transformació de les àrees del 22@ i els seus efectes econòmics, socials i urbanístics requereixen d'un ens propi que integri tota la informació, la mantingui actualitzada i la posi a disposició del públic en general.

Consolidar Ca l'Alíer com a Centre d'Innovació Urbana de Barcelona. Aquest nou equipament, gestionat per la Fundació BIT Habitat, com a organisme públic dependent de l'Ajuntament de Barcelona, ha d'esdevenir un espai on es pugui produir l'intercanvi de coneixement entre els diferents components de la quàdruple hèlix (ciutadania, acadèmia, sector públic i sector privat). A més a més, ha de disposar de les condicions necessàries per acollir l'oficina tècnica i de gestió pública del 22@ anteriorment mencionada.

Pacte
Cap a un Poblenu
amb un 22@ més
inclusiu i sostenible

Novembre 2018

Ajuntament de
Barcelona

